

KPC Groep hanteert een werkwijze die bij (ver)nieuwbouw vraagstukken op efficiënte en stapsgewijze aanpak leidt tot een onderwijskundig programma van eisen.

“Van A naar B over C”

In 10 stappen onderwijsvernieuwing in een bestand of nieuw schoolgebouw vormgeven.

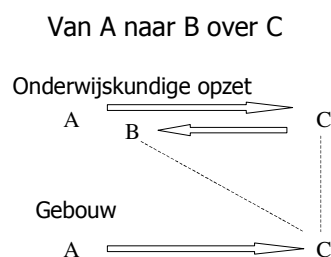
Gerard Rutterkamp (Nuborgh College Oostenlicht, Elburg): “Want als je echt het onderwijs wilt veranderen, moet je je gebouwen ook aanpassen.”

1. We stellen een projectteam samen

Met de schoolleider/directie en andere betrokkenen (b.v. afvaardiging van enkele teamleden, middenmanagers) wordt een projectteam gevormd.

2. Hanteren het principe van A naar B over C

We maken daarbij gebruik het principe zoals dat binnen KPC Groep wordt gehanteerd bij het begeleiden van scholen die een ontwerp voor een verbouwing of nieuwbouw willen maken:

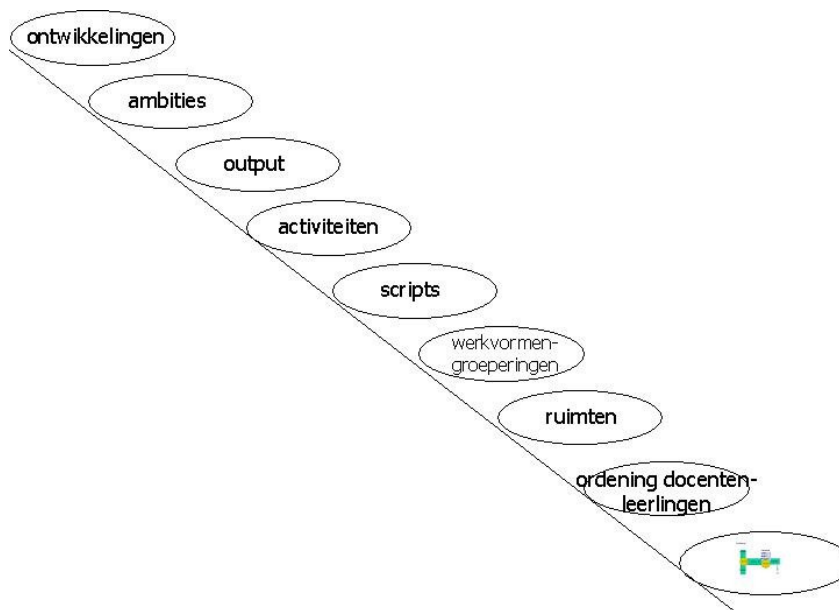
C is de situatie over acht tot tien jaar. Op deze situatie wordt het vernieuwde schoolgebouw geënt. Om ook ‘morgen’ in het gebouw te kunnen werken is een zekere flexibiliteit in de huisvesting noodzakelijk.

Omdat de nieuwe school voor langere tijd functioneel moet zijn, moet het gebouw flexibel zijn en makkelijk kunnen worden aangepast. “We rekken het denken van de mensen als het ware op, over tien of vijftien jaar moet de school voldoen aan de eisen van het toekomstige

onderwijsprogramma. Maar ze moeten er ook morgen al in terecht kunnen, met de inzichten van nu. We gaan van de startsituatie naar morgen via de toekomst: van A naar B over C.”

3. De keuze voor een efficiënte werkwijze

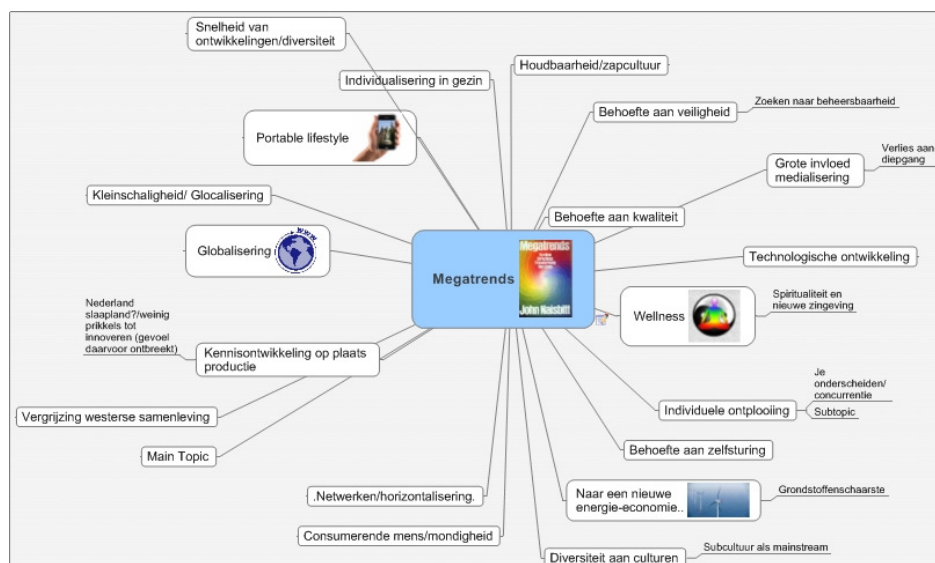
Bij de begeleiding van een bouwproces wordt gewerkt met een werkwijze die we willen omschrijven als 'Designing Down'. Deze werkwijze is weergegeven in onderstaand schema. In feite vormt dit model een stappenplan waarlangs het onderwijskundig programma van eisen kan worden geformuleerd.

4. Organiseer een startbijeenkomst met het voltallige docententeam over de ingrediënten, de 'bouwstenen' van het plan.

Herinrichting van het onderwijs vergt veel aanpassingen: “De visie, de doelgroep (praktijkonderwijs of HAVO/VWO), het curriculum, het rooster, de planning, de competenties van het personeel. Ook de manier waarop leiding wordt gegeven komt in een ander perspectief te staan. Al die elementen dienen aan bod te komen”.

Bij deze werkwijze is het aan te bevelen in te zoomen op ontwikkelingen en/of trends in de maatschappij welke aanleiding kunnen vormen om over je onderwijs na te denken.

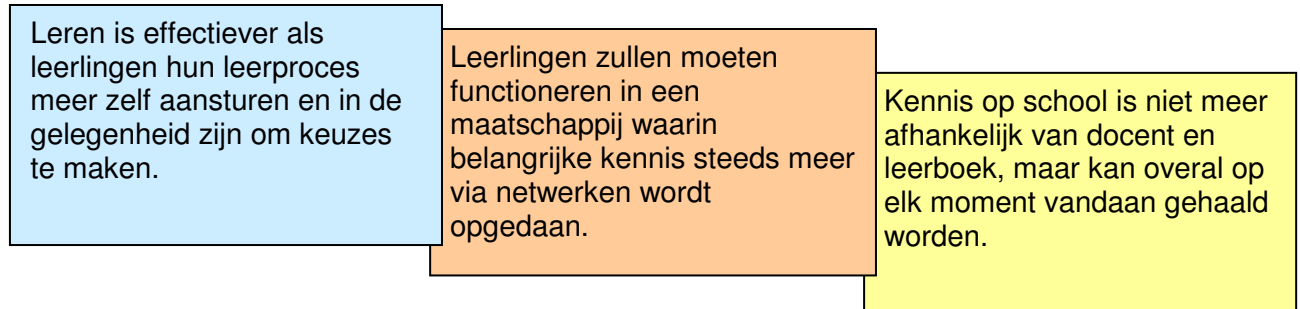

Hieruit worden de ambities van de school afgeleid en houden we bij de inrichting van een school sterke mate rekening met de activiteiten die erin moeten plaatsvinden.

5. We stellen de eigen ambities vast (als onderdeel van de teambijeenkomst)

Om de uitgangspunten van de visie te bespreken kan er bijvoorbeeld gebruik gemaakt worden van een visiespel. Hierin kunnen kaartjes met uitspraken het gesprek tussen mensen ondersteunen.

Uitspraken als:

Voorbeeld van enkele kaartjes met uitspraken

Vervolgens wordt met het projectteam stap voor stap een onderwijskundig programma van eisen ontworpen. Aan de hand van de werkwijze van 'designing down', wordt daarbij steeds verder ingezoomd op voor de school specifieke omstandigheden en wensen.

6. Uitwerken van de ambities in bijbehorende activiteiten (met projectgroep)

Het projectteam brengt de ambities van de school in kaart en beschrijft de activiteiten die in het gebouw gaan plaatsvinden, zoals instructie geven, zelfstandig werken, theater maken, ontmoeten.

Activiteiten van leerlingen en leraren	+ meer	- minder
1. Klassikaal lesgeven (frontaal)		
2. Individuele leerroutes (individueel ontwikkelingsplan/differentiatie) volgen		
3. Groepswerk (samenwerken van leerlingen)		
4. Buitenschools leren		
5. Individueel werken		

Voorbeeld van activiteitenlijst

7. Maken van 'een script': een concrete beschrijving (met projectgroep)

De activiteiten die gebaseerd zijn op de vastgestelde visie worden bij uitstek zichtbaar gemaakt in een script; een concrete beschrijving van een beeld van een dag uit het leven van een leerling (en op basis daarvan die van een docent) over 5 – 10 jaar.

8. Het vaststellen van werkvormen-groeperings relaties (met projectgroep)

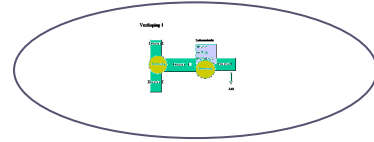
Ook worden de werkvormen vastgesteld en de wenselijke grootte van de groepen. "Zelfstandig werken kan in een grote ruimte plaatsvinden met veel leerlingen tegelijk. Als school bespreek je hoe groot zo'n groep mag zijn: vijftig, zeventig, honderd? Voor leerlingen van de bovenbouw in het havo en vwo hanteer je andere normen dan voor een groep leerlingen in het lwoo of het praktijkonderwijs. Wat kunnen we doen om de beroepsvoorbereiding en toeleiding binnen onze school of in samenwerking met partners te realiseren. En hoelang verblijven leerlingen in de verschillende ruimtes? Want je wil je ruimtes zo efficiënt mogelijk benutten".

9. Vaststellen van welke verschillende ruimtes er nodig zijn (met projectgroep)

De beschreven gewenste activiteiten van docenten en leerlingen leiden dan tot de vraag welke ruimtesoorten daarvoor nodig zijn. Denk daarbij ook aan multi-functionele en specifieke ruimten. Deze ruimten kunnen vervolgens in een ruimterelatieschema (globaal vlekkenplan) opgenomen worden.

10. Het maken van een vlekkenplan (met projectgroep)

Het eindresultaat is een 'vlekkenplan'. Hierbij vormen de onderwijskundige visie en het programma een belangrijk uitgangspunt. In het vlekkenplan moet terug te lezen zijn dat vernieuwingen in het onderwijsprogramma effect hebben op alle vlakken: de werkvormen, de tijd die je besteedt aan activiteiten, de inzet van hulpmiddelen en docenten, en de ruimtes. Een vlekkenplan laat zien aan hoeveel ruimtes behoefte is, voor welke activiteiten die ruimtes geschikt moeten zijn en hoe ze ten opzichte van elkaar moeten liggen. Het vlekkenplan vormt dan als het ware de vertaling van het onderwijskundig programma van eisen.

Tenslotte vindt terugkoppeling plaats naar het hele team. De projectgroep legt daarin uit welke keuzes zij hebben gemaakt die uiteindelijk hebben geresulteerd in het onderwijskundig programma van eisen.

Een optie is om samen met leerlingen (al dan niet ouders) aan de slag te gaan om hun beelden en ideeën te verzamelen over hoe zij vinden dat onderwijs in hun ogen zou moeten worden vorm gegeven en ingericht.

Op de website www.kpcvodcasting.nl zijn voorbeelden te zien van met schoolvernieuwing gepaard gaande nieuwbouw.

Ook in het blad "Scholen bouwen en aan de toekomst VO" kan veel interessante informatie worden gevonden.

Na de verbouwing blijkt soms pas hoezeer de inrichting samenhangt met het onderwijskundig concept. Of, zoals een docent van het nieuwe Bouwens van der Boijecollege in Helden-Panningen het verwoordde: "Ik heb nooit geweten hoe dwingend lokalen en klassen zijn voor het onderwijs."

Meer informatie: Willem van Dam, w.vandam@kpcgroep.nl